



Plan för Utvald Miljö 2007-2013 Västerbottens län



Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslutad 2007-10-19
reviderad 2008-10-23, 2009-12-15, 2010-02-22, 2013-03-14

Innehåll

Inledning.....	4
Syfte.....	4
Bakgrund	4
Förankringsprocess.....	4
Ersättningsformer	5
Sista ansökningsdatum	5
Urval	5
Annan finansiering	5
Valda insatser	6
Budgetprioriteringar	6
Indikativ årlig förbrukning 2007-13, tabell	7
Valda insatser; beskrivningar och regionala prioriteringar	8
A. Miljöinvesteringar enligt faktiska kostnader	8
B. Miljöinvesteringar enligt fast ersättning.....	10
C. Regionala markklasser.....	12
D. Regionala kompletterande insatser	13
E. Miljöersättning för naturfrämjande åtgärder på åkermark	14
Andra liknande finansieringskällor	14
Utvald Miljö – samiska miljöer	14
Leader	14
Miljöfonden Life+	15
Bygdeavgiftsmedel	15
Statliga byggnadsvårdsbidrag.....	15
Lokal naturvårdssatsning - LONA	15
Bilaga 1. Medverkande personer och organisationer 2007.....	16
Styrgrupp länsstyrelsen	16
Arbetsgrupp länsstyrelsen	16
Regionalt partnerskap	16
Bilaga 2 Tidsplan för förankringsprocess 2007-2009.....	19

Inledning

Utvald Miljö är en ny åtgärd inom det svenska landsbygdsprogrammet, 2007-13. Åtgärden stöttar ekonomiskt insatser som bevarar och förstärker odlingslandskapets natur-, kultur- och rekreationsvärden. Exempel på sådana insatser är restaurering av naturbetesmarker, ängar, våtmarker, överloppsbyggnader och kulturmiljöer i odlingslandskapet. Alla de insatser som nämns i det nationella landsbygdsprogrammet är inte möjliga att söka i Västerbotten. Regionala prioriteringar är gjorda av länsstyrelsen i Västerbotten i samråd med ett regionalt partnerskap för Utvald Miljö under 2007 (se bilaga 1). Planen beslutades 2007-10-19 och har sedan reviderats 2008-10-23, 2009-12-15 samt 2010-02-22 efter granskning av det lokala partnerskapet för landsbygdsprogrammets regionala genomförandestrategi. Länsstyrelsen avgör, med vägledning av prioriteringarna i den regionala planen, vilka ansökningar som ska beviljas ersättning.

Syfte

Den regionala planen för Utvald Miljö är ett styrdokument för länsstyrelsens handläggning av stödansökningar. Planen innehåller prioriterings- och urvalsprinciper gjorda ur ett tydligt läns- och landskapsperspektiv. Planen pekar ut länets mest värdefulla landskap, områden, markslag, byggnadstyper samt natur- och kulturmiljöer. Planen ger även information till presumtiva stödsökande, uppmuntrar till långsiktigt hållbar utveckling av länets rika odlingslandskap samt beskriver andra befintliga program och anslag med liknande målsättning. Planen är framtagen tillsammans med lokala myndigheter och intresseorganisationer vilket lägger en grund för att natur- och kulturvårdssatsningarna i det västerbottniska odlingslandskapet hamnar rätt och blir omtyckta och accepterade av människor på landsbygden. Att insatserna inom Utvald Miljö är väl förankrade lokalt är en förutsättning för god miljömålsuppfyllelse och långsiktig landsbygdsutveckling.

Bakgrund

Som underlagsmaterial till planen ligger ett flertal program, inventeringar och rapporter bl.a. Regional genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet 2007-2013, Samverkan för hållbar utveckling i Västerbottens län – miljö kvalitetsmål, delmål och helhetsstrategier, Miljö tillståndet i Västerbottens län – uppföljning av de regionala miljömålen 2007, Kulturhistoriska miljöer av riks- och länsintresse i Västerbottens län, ”Det värdefulla odlingslandskapet” – program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i Västerbotten, ”Sveriges finaste odlingslandskap” - nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, Ängs- och betesmarker i Västerbottens län, Fjällägenheternas natur- och kulturmiljövärden, nationell strategi för myllrande våtmarker, planeringsunderlag för restaurering och anläggning av våtmarker i Västerbottens län, kommunala naturvårds- och kulturmiljöprogram, skötselplaner för natur- och kulturresevat samt bevarandeplaner för Natura 2000-områden.

Förankringsprocess

Prioriteringarna för Utvald Miljö är gjordes under 2007 tillsammans med ett regionalt partnerskap bestående av representanter från kommuner, högskolor, intresseorganisationer m.fl. (se bilaga 1). Partnerskapet hade ett möte samt informerades

via mejllista och länsstyrelsens web; http://www.ac.lst.se/lantbruk_lansveterinar/stodformer/natur-ochkulturvard. På upptaktsmötet i juni 2007 fick deltagarna i partnerskapet beskriva vilka natur, kultur- och rekreationsvärden som är mest utmärkande och unika för länet och som därför bör prioriteras inom Utvald Miljö. Ursprungsdokumentet från 2007 samt de båda revideringarna under 2008 och 2009 är även förankrade med det lokala partnerskapet för den regionala strategin för landbygdsprogrammet.

Ersättningsformer

Kontakt bör alltid tas med Länsstyrelsen i Västerbotten innan ansökan för råd om lämplig ersättningsform. Aktuella blanketter och ansökningsinformation finns på www.sjv.se. Det finns fem olika typer av ersättningsformer;

- A. miljöinvesteringar enligt faktiska kostnader - fristående insatser som genomförs i projektform enligt en projektplan där ersättningsbeloppet baseras på projektkostnaderna och maximalt 90-procent av kostnaderna kan ersättas. Prioriterade våtmarksrestaureringsprojekt kan beviljas 100-procentig finansiering
- B. miljöinvesteringar med fast ersättning - fristående insatser som genomförs i projektform enligt en projektplan där alla som ansöker och blir beviljade ersättning får samma belopp t.ex. restaurering av överloppsbyggnader.
- C. regionala markklasser - markklasser inom miljöersättningen för betesmarker och slätterängar som ger ett nytt 5-årigt åtagande för miljöersättning t.ex. restaurering av betesmarker och slätterängar.
- D. regionala kompletterande insatser - dessa insatser kompletterar miljöersättningarna för betesmarker och slätterängar och kommer att ingå i befintliga 5-åriga miljöersättningsåtaganden t.ex. bete och slätter på svårtillgängliga platser.
- E. miljöersättning för naturfrämjande åtgärder på åkermark t.ex. fågelåker.

Sista ansökningsdatum

Ansökningarna för insatserna C-E måste göras tillsammans med SAM-ansökan. Även miljöinvesteringsansökningar (A-B) hänvisas till samma sista ansökningsdatum som SAM-ansökan detta för att Länsstyrelsen ska kunna besöka, rättvist jämföra och göra prioriteringar mellan olika projektansökningar under fältsäsongen. Jordbruksverket fastslår varje år sista ansökningsdatum för SAM-ansökan.

Urval

Det är inte säkert att alla som söker ersättning kommer att få sina ansökningar beviljade, eftersom Länsstyrelsen prioriterar bland ansökningarna. Projekt får inte påbörjas innan Länsstyrelsen gett klartecken. Alla är välkomna att söka ersättning; myndigheter, jordbruksföretagare, markägare, medlemmar i föreningar och intresseorganisationer med flera. Även organisationer som samordnar flera restaureringsprojekt eller projekt som berör flera markägare kan söka ersättning.

Annan finansiering

Observera att projekt inom Utvald Miljö inte samtidigt kan finansieras med andra EU-medel. Däremot kan offentliga medel ingå så att den totala finansieringen av projektet uppgår till 100 procent. I ansökan bör det framgå vilka andra finansieringskällor som

eventuellt ingår i projektet och till vilka åtgärder. Life+, Leader, bygdeavgiftsmedel, byggnadsvårdsbidrag, naturvårdsverkets vård- och skötselmedel och naturvårdsverkets satsning på lokala naturvårdsprojekt i kommunerna (LONA) är exempel på andra liknande finansieringskällor (se sidan 15). LONA håller på att avslutas och där finansieras endast redan beslutade projekt fram t.o.m. 2009.

Valda insatser

Det nationella landsbygdsprogrammet erbjuder ett urval av insatser inom Utvald Miljö. Länsstyrelsen i Västerbotten har i samverkan med lokala myndigheter och intresseorganisationer valt ut elva av dessa (se tabell sid. 7 och beskrivningar sid. 8-13). Insatser som inte är typiska eller passande för länets odlingslandskap har valts bort t.ex. förstärkning av våtmarkers effekt, bränning av ljunghedar, bioträda liksom skyddszon på erosionsbenägen mark, damm som reglerar fosfor och reglerbar dränering som tillkom 2009. Insatsen för skötsel av landskapselement med särskilda värden är bortvald då länet har få synliga fornlämningar eller andra svårskötta landskapselement i åkermark vars floravärde eller egenskaper skulle kunna gynnas av särskild skötsel av fältskiktet. Länsstyrelsen har årligen möjlighet att uppdatera den regionala planen för Utvald Miljö och komplettera med insatser som tidigare varit bortprioriterade.

Budgetprioriteringar

Större samordnande projekt som gör mycket natur- och kulturnytta för pengarna är högst prioriterade (ersättningstyp A lämpligast). Detta under förutsättning att sådana projekt i ett inledande skede är grundligt förankrade med markägare, brukare, turismföretagare, fast boende, fritidsboende, myndigheter etc. Det kan exempelvis vara projekt som samordnar restaurering och skötsel av ett flertal marker, byggnader eller värdefulla kulturmiljöer. Möjligheterna till ersättning för våtmarksrestaurering är nya för länet och är liksom restaurering av överlopsbyggnader och kulturmiljöer högt prioriterade. Våtmarksrestaurering överlappar delvis med restaurering av betesmarker/slätterängar som även kan vara av våt karaktär. Det är därför svårt att exakt särskilja mellan dessa insatser i målskrivning, budgetering och urvalsprocess. Kontakt med länsstyrelsen bör alltid tas i tidigt skede för rådgivning om lämplig ersättningsform.

För att uppmuntra även enskilda och mindre omfångsrika initiativ till lokal natur- och kulturvårdsnytta är även de mer lättsökta fasta ersättningarna viktiga (ersättningstyp B och C) även om de i jämförelse prioriteras något lägre än ovan beskrivna större miljöinvesteringsprojekt (A).

Åtgärderna D och E prioriteras framförallt i områden där omfattande restaureringar gjorts för att säkra upp långsiktigheten i skötsel och funktion t.ex. är det lämpligt med fågelåkersersättning vid anlagda eller restaurerade våtmarker för att ytterligare förstärka värdet för rastande fåglar och om möjligt styra fåglarna dit man vill ha dem. Även värdefulla områden som hotas av utebliven hävd p.g.a. nedlagt jordbruk är prioriterade inom åtgärd D.

Det är möjligt att föra över budgeterade medel mellan insatser och år och länsstyrelsen har årligen möjlighet att revidera planen och budgeten.

Indikativ årlig förbrukning 2007-13, tabell

Åtgärd	Kvantitativa mål	Ersättningsform	Summa(Kr)/år
A. Miljöinvestering enligt faktiska kostnader		Enligt faktiska kostnader	
1. Anläggning och restaurering av våtmarker*	ca 75 ha/år totalt 300 ha fr.o.m. 2010-13	90- eller 100-procentig finansiering. Max 100 000 kr/ha	1 510 250*
2. Restaurering av betesmarker och slåtterängar	ca 25 ha/år totalt 175 ha för perioden 2007-13	90-procentig finansiering	100 000
3. Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövärden**	totalt 440 st.överlopsbyggnader under perioden 2007-13	90-procentig finansiering	1 000 000**
B. Miljöinvestering enligt fast ersättning	Kvantitativa mål	Fast ersättning	Summa(Kr)/år
4. Restaurering av överlopsbyggnader**	totalt ca 400 st. för perioden 2007-13	14 300 kr/byggnad	800 000**
5. Återuppbyggnad av trädgårdsgård	1 st./år totalt 7 st. för perioden 2007-13	270 kr/m	20 000
6. Restaurering och återskapande av stenmur	2 st./år totalt 14 st. för perioden 2007-13	320 kr/m	40 000
7. Restaurering och återskapande av alléer	2 st./år totalt 14 st. för perioden 2007-13	1000 kr/träd	40 000
8. Rovdjursavvisande stängsel***	Ca 7000 m/år	50kr/m	350 000
C. Regionala markklasser	Kvantitativa mål	Fast årlig ersättning i 5 år	Summa(Kr)/år
9. Restaurering av slåtterängar och betesmarker	ca 100 ha totalt för perioden 2007-13	3 600 kr/ha	360 000
D. Regionala kompletterande insatser	Kvantitativa mål	Fast årlig ersättning i 5 år	Summa(Kr)/år
10. Bete och slåtter på svårtillgängliga platser	ca 80 ha totalt under perioden 2007-13	1000 kr/ha	80 000
11. Särskild höhantering på slåtteräng	ca 10 ha totalt under perioden 2007-13	1700 kr/ha	20 000
E. Miljöersättning för naturfrämjande insatser på åkermark		Fast årlig ersättning i 5 år	
12. Fågelåker	ca 40 ha totalt under år 2013	3900 kr/ha	156 000
SUMMA 2007-09			3 000 000
SUMMA 2010-13			4 156 500

*ytterligare 510 250 kr/år totalt 2 041 000 Kr för växtnärsretention omfördelades fr.o.m. 2010

**ytterligare 0,5 MKr/år totalt 2 MKr ytterligare omfördelades från budgetreserven fr.o.m. 2010

***under perioden 2010-13

Valda insatser; beskrivningar och regionala prioriteringar

A. Miljöinvesteringar enligt faktiska kostnader

1. Anläggning och restaurering av våtmarker

Beskrivning: En åtgärd som i föregående landsbygdsprogram inte var ersättningsberättigad i norra Sverige. Småvatten ingår i definitionen våtmark. Ersättning lämnas för anläggning och restaurering av våtmarker. I åtgärden ingår t.ex. våtmarker som skapas genom igenläggning av diken, grävning eller dämning. Återmeandering kan ingå som en del i ett våtmarksprojekt. Restaureringar kan omfatta hydrologin och/eller vegetationen. Mark som omfattas av insatsen bör efter färdigställandet omfattas av ett åtagande om miljöersättning för våtmark eller betesmark/slätteräng.

Motiv: Syftet är att få till stånd fler och större våtmarker på rätt plats i landskapet med hänsyn till både biologisk mångfald, kulturmiljövärden och minskad övergödning samt ge förbättrade möjligheter till allmänhetens rekreation. Åtgärden är huvudsakligen kopplad till miljömålen Myllrande våtmarker samt Ett rikt odlingslandskap.

Regional prioritering: Länsstyrelsen i Västerbotten har under åren 2008-09 i samverkan med representanter för kommunerna, LRF och naturskyddsföreningen med flera tagit fram ett planeringsunderlag för restaurering och anläggning av våtmarker i odlingslandskapet i Västerbottens län. Planeringsunderlaget pekar ut var det är lämpligt att anlägga och restaurera våtmarker och ligger till grund för urval och prioritering vid medelstildelning. Målsättningen med planeringsunderlaget är att stimulera anläggandet och återställandet av våtmarker på platser som har högst potential att få höga natur- och kulturvärden eller som bäst bidrar till att begränsa lokal övergödning. När det gäller minskad övergödning prioriteras vattenområden med betydande närsaltbelastning (f.f.a. fosfor och kväve) baserat på den modellanalys av närsaltbelastning som Länsstyrelsen gjorde 2008. Det finns ett fåtal områden i länet där våtmarksrestaurering/-anläggning kan bli aktuell enbart ur ett minskat övergödningssperspektiv och Länsstyrelsen ser svårigheter i att kunna utnyttja de till länet fördelade medlen (2 041 000 kr för 2010-13) till enbart sådana projekt. Däremot finns goda förhoppningar om att få till stånd ett flertal större våtmarksrestaureringsprojekt som syftar till såväl ökad biologisk mångfald som minskad övergödning. Det är många aktörer som måste vara delaktiga för att det ska vara möjligt att restaurera våtmarker. Samverkan mellan markägare, jordbrukare, myndigheter och andra intressenter i länet behövs för att åstadkomma en gynnsam process för planering, förankring och genomförande. Valförankrade projektansökningar där det finns intresserade jordbrukare och djurägare för långsiktig skötsel är högt prioriterade.

Arealmål: Enligt det regionala miljömålet för Myllrande Våtmarker *ska minst 500 hektar våtmarker och småvatten anläggas eller återställas i odlingslandskapet fram till 2010, där återställning är förenlig med kulturmiljövärden.* Totalt sett har ungefär 400 ha våta marker ha restaurerats under perioden 2000 till 2009 med annan finansiering än Utvald Miljö; ca 150 hektar våta strandängar iordningställdes med restaureringsstöd för betesmark i föregående landsbygdsprogram, ca 200 ha våtmarker har anlagts och restaurerats av Banverket som kompensation för Botniabanans dragning genom Umeälvens delta och ca 40 ha våta strandängar restaurerats till betesmark inom LONA.

Målet för Utvald Miljö är att 300 ha våtmark ska restaureras eller anläggas under åren 2010-13. Även restaurering av våta betesmarker och slåtterängar bidrar till att nå miljömålet.

Ersättningsnivå: Miljöinvestering - 90- eller 100-procentig ersättning av faktiska kostnader. Max. 100 000 kr/ha. I större högprioriterade projekt som länsstyrelse, kommun, konsult eller en grupp av markägare initierar, kan möjlighet finnas att få 100-procentig ersättning för stödberättigande kostnader och för vissa på förhand överenskomna projekt kan även ersättning för projekteringskostnader beviljas även om ansökan inte blir beviljad. Länsstyrelsen avgör i vilka fall detta ska gälla. Nytt från 2010 är att projekteringskostnader ska kunna ersättas även om projektet får avslag. Projektkostnader är kostnader för till exempel förundersökningar som projektägaren behöver göra innan ansökan kan godkännas.

2. Restaurering av betesmarker och slåtterängar

Beskrivning: Ersättning lämnas för de kostnader som uppkommer i samband med restaurering av biologisk mångfald och kulturmiljövärden i slåtteräng och betesmark. Ersättning kan också lämnas om länsstyrelsen bedömer insatsen som särskilt värdefull ur rekreations- eller landskapsperspektiv. Marken ska efter genomförd restaurering skötas i minst 5 år enligt de villkor som gäller för miljöersättning för betesmarker och slåtterängar. Länsstyrelsen beslutar om ersättning samt upprättar en restaureringsplan över området i samförstånd med brukaren. Efter genomförd restaurering fastställer länsstyrelsen den slutliga arealen.

Motiv: att återfå biologisk mångfald och kulturmiljövärden i betesmarker och slåtterängar där hävden har upphört. Åtgärden kan även bidra till att gynna värden knutna till rekreation och landskapsbild.

Regional prioritering: För att miljömålet för myllrande våtmarker ska nås prioriteras restaurering av stränder inom denna åtgärd. Angelägna restaureringsobjekt är grunda vegetationsrika sjöar och andra våtmarker i aktivt brukat odlingslandskap som fortfarande har höga naturvärden, men där omgivande stränder allt mer växer igen och isolerar vattenspegel och strandängar från omkringliggande åkerlandskap. Målet är att öppna upp landskapet och återskapa kontakt mellan våtmark och brukade åkermarker. Bristen på hävdade havsstrandängar är stor i länet varför de är synnerligen prioriterade. För betesrestaurering prioriteras stora sammanhängande områden med långsiktiga lösningar på betesdriften. Exempel på prioriterade områden i länet som har höga natur- och kulturvärden samt restaureringsbehov är Ammarnäsdeltat, Svansedele dammängar, Gärdefjärden, Ostträsket och Brånsjön. Även torrängar med höga botaniska värden är prioriterade för slåtterängsrestaurering. Större restaureringsprojekt med samordnade och kostnadseffektiva lösningar prioriteras inom denna åtgärd medan mindre lokala projekt hänvisas till de femåriga miljöersättningarna.

Arealmål: Det regionala delmålet inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap lyder; *senast år 2010 ska samtliga ängs- och naturbetesmarker skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad ängsmark ska fördubblas och arealen hävdad betesmark ska utökas med 50 procent.* Enligt det regionala miljömålet för Myllrande Våtmarker ska minst 500 hektar våtmarker och småvatten anläggas eller återställas i odlingslandskapet fram till 2010, där återställning är förenlig med kulturmiljövärden. Med tanke på att länets naturbetesmarker och slåtterängar kontinuerligt tappar hävd

p.g.a. av strukturrationaliseringen i jordbruket måste igenvuxna marker fortlöpande restaureras varav hälften bör vara fuktiga marker för att bägge miljömålen ska uppnås. Målet för denna åtgärd samt miljöersättningen för betesmarker och slåtterängar är att minst 175+100=275 ha totalt ska restaureras eller anläggas under programperioden 2007-13.

Ersättningsnivå: 90-procentig ersättning av faktiska kostnader. **Införs:** 2007

3. Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövärden

Beskrivning: Det kommer att finnas möjlighet att genomföra specialinsatser med syfte att gynna landskapets natur- och kulturmiljövärden. Det är svårt att förutse alla de behov som kan finnas i länet. Denna insats kan användas då fasta ersättningarna inte är tillämpbara och det behövs miljöinvesteringar enligt faktiska kostnader, t ex i större ladrenoveringsprojekt, trädgårdsmiljöer mm.

Motiv: Biologisk mångfald och kulturmiljövärden i landskapet samt rekreations- och landskapsbildsvärden.

Regional prioritering: Inom insatsen prioriteras projekt som tar ett helhetsgrepp om att i ordningsställa sammanhängande kulturmiljöer i odlingslandskap. Större restaureringsprojekt av överloppsbyggnader med samordnade och kostnadseffektiva lösningar, gärna med kompletterande satsningar på tillgänglighet och information, prioriteras inom denna åtgärd. Mindre omfattande byggnadsrestaureringar hänvisas till miljöinvestering enligt fast ersättning. För att skapa engagemang i restaureringsprojektet och för ett fortsatt långsiktigt underhåll av restaurerad miljö, är det av vikt att sökanden bidrar med en egeninsats. Denna bestäms av länsstyrelsen.

Ersättningsnivå: maximalt 90-procentig ersättning av faktiska kostnader.

Införs: 2008

B. Miljöinvesteringar enligt fast ersättning

4. Restaurering av överloppsbyggnader

Beskrivning: Ersättning lämnas för restaurering av överloppsbyggnader som bedöms ha upprustningsbehov. Restaureringen innebär att exempelvis tak, stomme och/eller grund byts ut eller lagas och därmed bidrar till att hålla hela byggnaden i gott skick.

Motiv: Att återskapa och bevara landskapsbilden med dess kulturmiljövärden för att uppnå miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap.

Regional prioritering: Byggnader som ligger inom välbevarade kulturmiljöer i ett öppet landskap, till exempel kulturmiljöer av riksintresse och byggnadsminnen, men även andra täta kulturmiljöer. Även byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla på grund av hög ålder eller för att de är unika, är prioriterade. Av stor vikt är dessutom att byggnaderna ligger i ett publikt läge och i ett levande och aktivt brukat odlingslandskap. Hit räknas överloppsbyggnader som har tillhört det äldre lantbruket som logar, smedjor, bastur, sommarladugårdar, lador, jordkällare, slåtterstugor, bodar och kvarnar.

Ersättningsnivå: Miljöinvestering – fast ersättning 14 300 kr/byggnad

Införs: 2008

5. Återuppbyggnad av trädgårdsgård i odlingslandskapet

Beskrivning: Åtgärd för restaurering eller återuppbyggnad av traditionella trädgårdsgårdar i anslutning till jordbruksmark där det tidigare funnits trädgårdsgård.

Trägårdsgården ska ha det utseende och vara uppförd i det material som traditionellt har använts på platsen. Länsstyrelsen har möjlighet att fastställa byggnadssätt och utseende.

Motiv: Att återuppföra trägårdsgårdar i områden där de funnits traditionellt men har bortrationaliserats för att återskapa och bevara landskapsbilden med dess kulturmiljövärden för att uppnå miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap.

Regional prioritering: Gårdsgård som ligger publikt och besöksvänligt i ett levande och aktivt brukat odlingslandskap prioriteras. Gårdsgården ska även ligga i en välbevarad kulturmiljö, t ex områden som är besöksmål för allmänheten. Denna åtgärd är lågt prioriterad i förhållande till andra åtgärder inom Utvald Miljö.

Ersättningsnivå: Miljöinvestering – fast ersättning 270 kr/m.

Införs: 2008

6. Restaurering och återskapande av stenvmur

Beskrivning: Restaurering och återskapande av kulturbärande landskapselementet stenvmurar i odlingslandskapet. Ersättning lämnas för restaurering av skadade partier på befintliga stenvmurar som är belägen på eller i anslutning till jordbruksmark. Restaureringsåtgärderna innebär insatser som kräver maskinell hjälp och inte enbart manuell iläggning av utrasade stenar. Länsstyrelsen har möjlighet att fastställa restaureringsåtgärder.

Motiv: Att återskapa och bevara landskapsbilden med dess kulturmiljövärden för att uppnå miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap.

Regional prioritering: Stenvmurar som ligger publikt i ett levande och aktivt brukat odlingslandskap prioriteras, liksom stenvmurar i välbevarade kulturmiljöer och skyddade områden.

Ersättningsnivå: Miljöinvestering – fast ersättning på maximalt 320 kr/m

Införs: 2008

7. Restaurering och återskapande av alléer

Beskrivning: Restaurering och återskapande av alléer i det öppna odlingslandskapet. Ersättning lämnas för restaurering eller återanläggning av alléer som tidigare funnits på platsen.

Motiv: Att återskapa och bevara landskapsbilden med dess kulturmiljövärden för att uppnå miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap.

Regional prioritering: Alléer som ligger publikt och besöksvänligt i ett levande och aktivt brukat odlingslandskap prioriteras. Det gäller företrädesvis alléer längs gårdsuppfarter och brukningsvägar, samt vissa enskilda/sanfälllda vägar i miljöer med höga kulturhistoriska värden. Allén ska ligga i eller vid odlingsmarker, betesmarker eller slätterängar.

Ersättningsnivå: Miljöinvestering – fast ersättning 1000 kr/träd

Införs: 2008

8. Rovdjursavvisande stängsel

Beskrivning: För att möjliggöra hållande av betande djur i rovdjurstäta områden ges möjlighet till investeringsstöd för uppsättning av rovdjursavvisande stängsel runt betesmarker vilka måste vara blocklagda. Ersättningen per löpmeter är beräknad utifrån material- och arbetskostnad utöver kostnaden för vanligt stängsel. Ersättning ges för skillnaden i kostnader för uppsättning av vanligt stängsel jämfört med

rovdjursavvisande stängsel. Ersättning betalas ut för den del av stängslet som behövs för att hindra rovdjur från att ta sig in i inhägnaden.

Motiv: att nå målet om rik biologisk mångfald i odlingslandskapet med koppling till både det nationella miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* och EU's mål om att hejda förlusten av biologisk mångfald till 2010. Insatsen ger möjlighet att förena livskraftiga rovdjursstammar med bibehållen tamdjursnäring och motverkar att dessa ställs emot varandra. De stora rovdjuren (varg (*Canis lupus*), björn (*Ursus arctos*) och lodjur (*Lynx lynx*)) är upptagna i art- och habitatdirektivet som strikt skyddade arter och möjligheten till jakt på dessa arter är därmed begränsad. Sverige har genom direktivet förbundit sig att hålla livskraftiga stammar av stora rovdjur. För att kunna förena detta åtagande med målet om *Ett rikt odlingslandskap*, är denna insats om rovdjursavvisande stängsel central.

Regional prioritering: Ersättningen riktas främst till delar av länet med förekomst av stora rovdjur (varg, lo, järv, björn och kungsörn) samt där angrepp inom den närmaste framtiden bedöms utgöra ett hinder för hävd av betesmarker och våtmarker med höga natur- och kulturvärden vilket därmed riskerar att leda till ökad igenväxning av odlingslandskapet i rovdjurstäta områden. Förekomsten av varg, lo, järv, björn och kungsörn inventeras återkommande tillsammans med samebyar, ornitologer och jägare. Aktuella inventeringsresultat finns på www.ac.lst.se/naturochmiljo/rovdjur.

Ersättningsnivå: Miljöinvestering – fast ersättning 50 kr/meter. Medlen avropas Jordbruksverket.

Införs: 2010

C. Regionala markklasser

9. Restaurering av slätterängar och betesmarker

Beskrivning: Ersättning lämnas för restaurering av biologisk mångfald och kulturmiljövärden i hävdberoende, traditionella betesmarker och slätterängar. I restaureringen ingår även restaureringsbete eller restaureringsslätter. Området bör ha så höga natur- och kulturvärden att det kommer att kunna berättiga till ersättning för särskilda värden inom miljöersättning för betesmarker och slätterängar efter avslutad restaurering. Länsstyrelsen upprättar en enklare restaureringsplan över området och fastställer den areal som ska ingå i insatsen. Marken ska efter genomförd restaurering skötas i minst 5 år enligt de villkor som gäller för miljöersättning för betesmarker och slätterängar.

Motiv: att återfå biologisk mångfald och kulturmiljövärden i betesmarker och slätterängar där hävden har upphört. Åtgärden kan även bidra till att gynna värden knutna till rekreation och landskapsbild.

Regional prioritering: För att miljömålet för myllrande våtmarker ska nås prioriteras restaurering av stränder inom denna åtgärd. Angelägna restaureringsobjekt är grunda vegetationsrika sjöar och andra våtmarker i aktivt brukat odlingslandskap som fortfarande har höga naturvärden, men där omgivande stränder allt mer växer igen och isolerar vattenspegel och strandängar från omkringliggande åkerlandskap. Målet är att öppna upp landskapet och återskapa kontakt mellan våtmark och brukade åkermarker. Bristen på hävdade havsstrandängar är stor i länet varför de är synnerligen prioriterade. Även torrängar med höga botaniska värden är prioriterade för slätterängsrestaurering. För betesrestaurering prioriteras stora, publika och sammanhängande områden med långsiktiga lösningar på betesdriften.

Arealmål: Det regionala delmålet inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap lyder; *senast år 2010 ska samtliga ängs- och naturbetesmarker skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad ängsmark ska fördubblas och arealen hävdad betesmark ska utökas med 50 procent.* Enligt det regionala miljömålet för Myllrande Våtmarker ska minst 500 hektar våtmarker och småvatten anläggas eller återställas i odlingslandskapet fram till 2010, där återställning är förenlig med kulturmiljövärden. Med tanke på att länets naturbetesmarker och slåtterängar kontinuerligt tappar hävd p.g.a. av strukturrationaliseringen i jordbruket måste igenvuxna marker fortlöpande restaureras varav hälften bör vara fuktiga marker för att bägge miljömålen ska uppnås. Målet för denna åtgärd samt miljöinvestering för betesmarker och slåtterängar är att minst 175+100=275 ha ska restaureras eller anläggas under programperioden 2007-13.

Ersättningsform: Regional markklass till miljöersättning för naturbetesmark med särskilda värden.

Ersättningsnivå: 3600 kr per hektar och år i fem år.

Införs: 2007

D. Regionala kompletterande insatser

10. Bete och slåtter på svårtillgängliga platser

Beskrivning: Ersättning för att delvis täcka merkostnader för bl.a. transport och tillsyn på öar utan fast bro- eller färjeförbindelse eller andra svåråtkomliga platser. Ersättningen lämnas även för skötsel av värdefulla men mycket svåråtkomliga slåtterängar i väglöst land. För slåtterängar kan länsstyrelsen begränsa hur stor andel av slåtterängen som kan få ersättningen.

Motiv: Vidmakthålla och öka omfattningen av hävd på värdefulla men svåråtkomliga platser och därmed bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap.

Regional prioritering: Ersättningen prioriteras till värdefulla ängs- och naturbetesmarker som ligger på öar, i väglöst land, på andra sidan vattendrag utan broförbindelse eller längre än tre mil från brukningsenheten.

Ersättningsform: Femårigt åtagande inom Utvald Miljö som komplement till miljöersättning för betesmarker och slåtterängar med särskilda värden.

Ersättningsnivå: 1000 kr per hektar och år.

Införs: 2008

11. Särskild höhantering på slåtteräng

Beskrivning: Ersättningen lämnas för särskilda höhantering på slåtteräng. Efter slåttern ska höet torka på slåtterängen, innan det förs bort, antingen genom hässjning eller genom vändning. Traditionell ängsskötsel innefattar förutom själva slåttern även en arbetsam höbärgning med torkning/vändning av hö på marken eller hässjning. Länsstyrelsen får i en plan fastställa vilka metoder och vilka hässjor/volmar som ska användas. De hässjor och volmar som används ska vara sådan som förekommit traditionellt. Ersättningen kan kombineras med lieslätter, efterbete och lövtäkt.

Motiv: Insatsen ska bidra till ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt och djurliv.

Att höet torkar på plats är ofta en förutsättning för många av de ovanligare ängsväxternas fröspridning. Extra god effekt får detta om ängen även efterbetas. Brukandet av traditionella hässjor eller volmar har även kulturhistoriskt värde.

Regional prioritering: Ersättningen för hässjning prioriteras till publika slåtterängar med höga natur- och kulturvärden som t.ex. Hummelholm, Svanssele dammängar,

Brattby slätterängar, Rismyrliden, Torvsjö kvarnar m.fl. Torrängar med höga floravärden är också prioriterade. Ersättning för enbart torkning och hövändning betalas bara ut till torrängar med höga floravärden.

Ersättningsform: Femårigt åtagande inom Utvald Miljö som komplement till miljöersättning till slätterängar med särskilda värden.

Ersättning: 1700 kr per hektar och år.

Införs: 2008

E. Miljöersättning för naturfrämjande åtgärder på åkermark

12. Fågelåker

Beskrivning: Ersättning lämnas för att spannmålsskörden inte bärgas. Odlingen ska ske med sikte på god skörd och normal utsädesmängd och företrädesvis med korn. Insatsen är inte blockbunden och omfattningen kan variera under femårsperioden. Brukaren måste ha minst 1 ha obärgad spannmålsskörd under hela femårsperioden. Länsstyrelsen kan även sätta ett maxtak på omfattningen samt begränsa vilka områden som brukaren får söka ersättning inom.

Motiv: Insatsen är till för att gynna övervintrande och flyttande fåglar varav flera arter har en starkt vikande populationstrend både på svensk och på europeisk nivå. Om hela fält lämnas obärgade har det mycket positiv effekt på flyttande och övervintrande flyttfåglar som hämpling, vinterhämling, grönfink, gulspurv, snöspurv, lappspurv, sävsparv, bofink, bergfink, trana, sångsvan, sädgås, grågås, fjällgås och vitkindad gås varav flera arter finns omnämnda i fågeldirektivet.

Regional prioritering: Spannmålsodling på åkermarker i närheten av Ostträsket, Innerviksfjärden, Gärdefjärden, Brånsjön/Brattby, Umeälvens deltaområde och Olofsfors är prioriterade i Västerbottens län. I dessa områden rastar bl.a. gäss och svanar i större antal under framförallt våren.

Ersättningsform: Femårigt åtagande inom Utvald Miljö för naturfrämjande insatser på åkermark. Insatsen kan inte kombineras med uttagen areal.

Ersättningsnivå: 3900 kr per hektar och år.

Införs: 2008

Andra liknande finansieringskällor

Utvald Miljö – samiska miljöer

De delar inom Utvald Miljö som rör samiska miljöer hanteras och handläggs av Sametinget. Det gäller ersättningar till markförbättrande insatser i renskötselområdet, restaurering av byggnader vid samevisten samt röjning av stigar till samevisten.

Leader

Leader ingår i landsbygdsprogrammet och är en metod som gör det möjligt för invånare och företag på landsbygden att arbeta med lokal landsbygdsutveckling tillsammans med den offentliga sektorn i samhället. Syftet är att med stöd av lokal kunskap och lokalt engagemang uppnå målsättningarna för utveckling av landsbygden. Målsättningarna för Leader är att främja en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling av

landsbygden. Lokala Leaderkontor handlägger Leader-ansökningar, fråga på kommunkontoren.

Miljöfonden Life+

EU har beslutat om ett nytt finansieringsprogram för miljöprojekt inom EU kallat Life+. Syftet är att bidra till att utveckla och genomföra EU:s miljöpolitik och miljölagstiftning. Programmet består huvudsakligen av två delområden: "Naturvård och biologisk mångfald" respektive "Miljöpolitik och miljöförvaltning/styrning". Nationell finansiering med motsvarande belopp krävs. Regeringen har utsett Naturvårdsverket till ansvarig myndighet för att genomföra LIFE+ i Sverige.

Bygdeavgiftsmedel

Utifrån förordningen om bygde- och fiskeavgifter och av Länsstyrelsen fastställda handlingsplaner disponerar kommunerna årliga bygdeavgiftsmedel. Medlen ska användas till ersättningar för uppkomna skador på grund av vattenkraftsutbyggnaden och i övrigt användas till "investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna". Kommunen handlägger ansökningar om bygdeavgiftsmedel.

Statliga byggnadsvårdsbidrag

Om man har ett kulturhistoriskt värdefullt hus, där särskilda krav ställs, kan kostnaderna för renovering och underhåll bli dyrare än normalt. Man kan då söka statligt bidrag för dessa överkostnader hos länsstyrelsen. Lagskyddade byggnadsminnen och byggnader inom kulturmiljöer av riksintresse kommer i första hand. Länsstyrelsen handlägger byggnadsvårdsbidrag.

Lokal naturvårdssatsning - LONA

Regeringen har i sin proposition 2008/09:214, Hållbart skydd av naturen, föreslagit att ett nytt program för lokal naturvård bör införas. Arbetssättet och inriktningen bör i huvudsak vara desamma som under den tidigare tidsbegränsade satsningen. Regeringen avser att ge Naturvårdsverket och länsstyrelserna ett uppdrag att återuppta LONA-programmet med en möjlighet att söka om bidrag från och med budgetåret 2010. Det nya LONA-programmet bör under 2010 omfatta 50 miljoner kronor och finansieras inom ramen för befintliga medel. Läs mer på länsstyrelsens hemsida om LONA.

Bilaga 1. Medverkande personer och organisationer 2007

Styrgrupp länsstyrelsen

Katarina Jonsson, funktionschef naturresurs, Katrine Nygren, bitr. länsantikvarie, kulturmiljö, Lena Lundevaller, funktionschef naturförvaltning och Sven Lingegård, lantbruksdirektör samtliga Länsstyrelsen i Västerbotten.

Arbetsgrupp länsstyrelsen

Malin Karlsson (kontaktperson för Utvald Miljö) Katrine Nygren (bitr. länsantikvarie, kulturmiljö), Henrik Sporrang (våtmarksansvarig på naturskyddsfunktionen) och Helena Wikberg (kulturlandskapsantikvarie), samtliga länsstyrelsen Västerbotten.

Regionalt partnerskap

Brånsjökommittén	christer.laggar@educ.vannas.se peder.andersson@educ.vannas.se
Ekologiska lantbrukarna	margareta.olofsson@home.se
Enetjärn Natur AB	anders@enetjarnnatur.se niklas@enetjarnnatur.se
Forslunda Gymnasiet	arent.hanno@umea.se torsten.lindberg@umea.se
Gröna Navet	annika.forsgren@umea.se ingrid.gustafsson@umea.se
Hembygdsförbundet	anders.karlsson@vbm.se ann-katrin.stenmark@vbm.se maria.paulsson@vasterbottensmuseum.se
Holmen skog	david.ronnblom@holmenskog.com torbjorn.ahman@holmenskog.com
Hushållningssällskapet	info@hs-ac.hush.se ingemar.nb.nilsson@hs-r.hush.se maria.helmersson@hs-ac.hush.se nils.helmersson@hs-ac.hush.se
Holmöns Hembygds- och Intresseförening	
Peter Tornberg, Holmön	
Holmöns Samfällighetsförening, Gunnar Bäckström	
Olle Nygren, Holmön	
Jägarförbundet	anja.kjellsson@jagareforbundet.se Hans.Geibrink@jagareforbundet.se
Kommunförbundet AC	birgitta.fritzdatter@ac.komforb.se
LRF Västerbotten	vasterbotten.lf@lrf.se 969lindstrm@telia.com anna.molander@lrf.se harrieth.andersson@lrf.se inger.edlund@hossjo.net
LRF konsult	linnea.larsson@konsult.lrf.se marten.wikner@konsult.lrf.se
Naturskyddsföreningen	torgny.forsgren@tele2.se hildehegglund@home.se
Naturvårdsanpassat jordbruk	ingemar.johansson@sorsele.se
Norrlands Entomologiska F.	Roger.Pettersson@szooek.slu.se benedicte.albrechtsen@plantphys.umu.se

Norra skogsägarna	anders.nilsson@emg.umu.se
Norrmejerier	jonas.eriksson@norra.se
Skellefteå museum	jan-erik.noord@norrmejerier.se
	post@skellefteamuseum.se
	lage.johansson@skellefteamuseum.se
	annika.sander@museet.skelleftea.se
	pernilla.lindstrom@museet.skelleftea.se
Skogsmuseet Lycksele	Maarit.Kalela-Brundin@svek.slu.se
SLU	maud.sjoberg@srh.slu.se
	adriaan.de.jong@vfm.slu.se
	Kjell.Sjoberg@vfm.slu.se
	lars.ericsson@njv.slu.se
	gun.bernes@njv.slu.se
	kjell.martinsson@njv.slu.se
	margareta.magnusson@njv.slu.se
	hans.arvidsson@njv.slu.se
Skogsstyrelsen Västerbotten	per-anders.lindgren@skogsstyrelsen.se
	goran.lindberg@skogsstyrelsen.se
Svea skog	eva.stahl@sveaskog.se
Umeå Fågelförening	erik.owusuansah@gmail.com
Umeå Mykologiska Förening	kjell.olofsson@licentiaten.umea.hsb.se
Umeå Universitet	bertil.branin@emg.umu.se
	christer.nilsson@emg.umu.se
	stefan.ericsson@emg.umu.se
	jan.elveland@emg.umu.se
Vindelälvens Naturbete Eko.för.	romagard@alvnet.se
	mring_ac@algonet.se
	leif.lindgren@alvnet.se
Västerbottens Botaniska För.	katarina.winka@umemail.se
Västerbottens museum	info@vasterbottensmuseum.se
	ulrica.johansson@vbm.se
	asa.lundberg@vbm.se
	jans.heinerud@vbm.se
Västerbottens Ornitologiska För.	pha@globalnet.net
	simone.roeper@gmx.net
	ulf.skylberg@sek.slu.se
<u>Kommunkontoren:</u>	
Sorsele	ks@sorsele.se
	annika.lindberg@sorsele.se
Vindeln	vindeln.kommun@vindeln.se
	miljo.bygg@vindeln.se
	ante.isberg@vindeln.se
	jan.olofsson@vindeln.se
	maria.hedblom@vindeln.se
Skellefteå	byggomiljo.kontoret@skelleftea.se
	bo-goran.persson@skelleftea.se
	peter.lundstrom@skelleftea.se
	ulrika.ronnlund@skelleftea.se
Umeå	umea.kommun@umea.se
	miljokontoret@umea.se

	samhallsbyggnadskontoret@umea.se
	doris.grellmann@umea.se
	sune.norman@umea.se
	veronika.grahn@umea.se
	mats.nebaeus@umea.se
Norsjö	info@norsjo.se
	goran.lofstedt@kommun.norsjo.se
	elin.nilsson@kommun.norsjo.se
Dorotea	info@dorotea.se
	miljo.bygg@kommun.dorotea.se
	eva.petterson@kommun.dorotea.se
Vilhelmina	vilhelmina.kommun@vilhelmina.se
	goran.lidstrom@vilhelmina.se
	miljobyggnadsnamnd@vilhelmina.se
	mats.gronlund@vilhelmina.se
Lycksele	kommun@lycksele.se
	miljokontoret@lycksele.se
	ingela.forsberg@lycksele.se
Malå	kommun@mala.se
	jan.asplund@mala.se
Bjurholm	kommunen@bjurholm.se
	jonas.eriksson@bjurholm.se
	veronica.tengman@bjurholm.se
Robertsfors	kommun@robertsfors.se
	ksm@robertsfors.se
	tjn@robertsfors.se
Nordmaling	kommun@nordmaling.se
	byggmiljo@nordmaling.se
	mats.naslund@nordmaling.se
	jorun.storeng@nordmaling.se
Åsele	kommun@asele.se
	sune.hellstrom@asele.se
Storuman	info@storuman.se
	torgny.forsgren@storuman.se
	mbn@storuman.se
Vännäs	ulla.aronsson@vannas.se
	tage.aronsson@vannas.se
	plan.miljonamnden@vannas.se
	vannas.kommun@vannas.se

Bilaga 2 Tidsplan för förankringsprocess 2007-2009

2007

Januari	Valda insatser och ersättningsnivåer för 2007 skickas in till jordbruksverket senast 22 januari
Februari	Styrgruppsmöte 8 februari
Mars	Komplettering av 2007 års plan angående mål för anläggning och restaurering av våtmarker till jordbruksverket senast 15 mars.
April	Styrgruppsmöte 3 april Skicka mötesinbjudan partnerskap senast 26 april.
Maj	Styrgruppsmöte 3 maj Studieresa ”Restaurering av betade våtmarker” 8 maj
Juni	Möte med regionalt partnerskap 5 juni 1:a textförslag till styrgrupp 14 juni Styrgruppsmöte 21 juni
September	2:a textförslag till styrgrupp 6 september Styrgruppsmöte 11 september 3:a textförslag till styrgrupp 20 september Styrgruppsmöte 26 september Remiss till partnerskap ut senast 4 oktober
Oktober	Remissvar senast 16 oktober Styrgruppsmöte 17 oktober 4:e textförslag till styrgrupp 24 oktober Beslut om plan 29 oktober
November	Plan inskickad till jordbruksverket senast 1 november

2008

September	Rev. plan till regionalt partnerskap för Landsbygdsprogrammet
Oktober	Rev. plan inskickad till jordbruksverket senast 31 oktober

2009

November	Rev. plan till regionalt partnerskap för Landsbygdsprogrammet
December	Rev. plan inskickad till jordbruksverket
Februari	Ytterligare rev. plan inskickad till jordbruksverket